

Viite: VN/13506/2024

Lausunto Valtiovarainministeriölle HE-luonnoksesta makeisten ja suklaan alv:n korottamisesta pääkannalle

Lausunto hallituksen esityksen luonnoksesta makeisten ja suklaan arvonlisäveron siirtämisestä alennetulta 14 %:n kannalta pääkannalle (25.5 %). Esityksessä tuotteet, joita siirto koskisi on määritelty tullitarifeittain. Suurimmat ryhmät olisivat tarifeilla 1704, 2106 ja 1806. Muutoksen määrittely tullitarifeittain olisi perusteltu, koska se olisi selkeärajainen.

Esitystä voi arvioida monelta kantilta. Yksi on sen rinnastaminen aiempaan makeisveroon, jota ovat tutkimuksellisesti käsitelleet Kosonen ym. (2024), johon myös esityksessä viitataan. Arvonlisävero on yrityksille hallinnollisesti yksinkertaisempi toteuttaa, kuin valmistevero, jollainen makeisvero oli. Makeisvero perustui tuotteen painoon tai volyyymiin määriteltyjen tullitariffien sisällä, jolloin sen määräytymisperuste oli hankalampi selvittää yrityksille. Arvonlisävero sen sijaan määräytyy tuotteen arvon perusteella, ja on hallinnollisesti helppo toteuttaa osana yritysten maksujärjestelmiä. Tältä osin on siis hyvä, että makeisista ja suklaasta kerättävä lisävero toteutetaan arvonlisäveron korotuksena eikä valmisteverona.

Esityksessä arvioidaan, että korotetun alv:n kohtaanto hintaan saattaisi olla täysimääräinen viitaten Kosonen ym. (2024). Tässä on syytä huomata, että valmisteverojen korotuksilla saattaa olla suurempi kohtaanto hintaan kuin arvonlisäveron korotuksilla. Tämä selviää epäsuorasti vertailemalla tuloksia tutkimuksissa Kosonen ym. (2024) ja Benzarti ym. (2020), johon esityksessä on myös viitattu. On siis mahdollista, että myös esityksen mukainen arvonlisäveron korotus ei menisi aivan täysimääräisenä hintaan, niin kuin esityksessä on arvioitu, vaikkakin läpimenon aste joka tapauksessa olisi suuri.

Kahden yllä mainitun tutkimuksen, ja Kosonen (2015) perusteella voi arvioida, että esitetyn arvonlisäveromuutoksen vaikutus makeisten tai suklaan kulutukseen on pieni tai olematon. Tämä on linjassa esityksen kanssa, jossa arvioidaan, että ilman kulutuksen vähenemää arvonlisäveron korotus toisi vuosittain 91 miljoonaa euroa lisää verotuloja, mutta käyttäytymisvaikutukset vähentäisivät tätä 6 miljoonaa euroa. Kyseinen arvio siis perustuu kulutuksen hintajousto, joka on alle 0,1 ja jota ei viitattujen tutkimusten perusteella pysty ainakaan sulkemaan pois mahdollisena toteutumana. Tästä johtuen, kuten esityksessä arvioidaan, korotuksen terveystvaikutukset jäisivät ennalta arvioiden pieniksi.

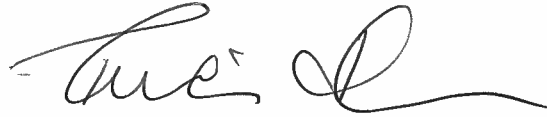
Toiselta arviointikannalta voi kysyä, miksi arvonlisäveron korotus koskisi vain makeisia ja suklaata, jos sillä tavoitellaan lähinnä lisäverotuloja. Vielä paljon enemmän lisäverotuloja saisi esimerkiksi viemällä kaikki elintarvikkeet pääkannalle alennetulta 14 % kannalta, kuten esimerkiksi Harju ym. (2023) arvioivat. VM:n laatimassa esityksessä on arvioitu arvonlisäveron noston tulonjakovaikutusten jäävän pieniksi. Tämä johtuu osittain makeisten ja suklaan pienestä osuudesta kotitalouksien kulutuksesta. Kaikkien elintarvikkeiden kulutusosuus on huomattavasti suurempi, jolloin myös tulonjakovaikutuksetkin olisivat suurempia. Ne kuitenkin voisi kompensoida tulonsiirtojen ja tuloverotuksen keinoin, niin että verotulokertymä kuitenkin kasvaisi (Harju ym. 2023).

4.2.2025

VATT/473/07.01/2024

Tuomas Kosonen
Tutkimusprofessori

Tuulia Hakola-Uusitalo
Ylijohtaja

Jakelu Valtiovarainministeriö

Lähteet:

Benzarti, Y., Carloni, D., Harju, J. ja Kosonen, T. (2020) "What Goes Up May Not Come Down: Asymmetric Incidence of Value-Added Taxes," Journal of Political Economy, Vol .128, No. 12.

Harju, Jarkko, Tuomas Kosonen, Kaisa Kotakorpi, Tomi Kyyrä ja Terhi Ravaska (2023b). Julkisen talouden sopeuttamisen keinoista. FIT-kirjoitussarja 5/2023.

Kosonen, T. (2015) "More and cheaper haircut after VAT cut? On the efficiency and incidence of service sector consumption taxes," Journal of Public Economics, Volume 131.

Kosonen, Tuomas; Jysmä, Sami; Savolainen, Riikka (2024): "Studying a Sin Tax Scheme with Multiple Reforms - Lessons for Consumption Taxation". VATT Working Papers 168.